

02.04.2024

Studiestøttens kjøpekraft

Rapport 10-2024

Rapport 10-2024 fra Samfunnsøkonomisk analyse AS

ISBN 978-82-8395-215-5

Oppdragsgiver: Akademikerne

Forsidefoto: Av [Towfiq barbhuiya](#) fra [Unsplash](#)

Tilgjengelighet: Offentlig

Dato for ferdistilling: 2. april 2024

Forfattere: Jonas Blad Måøy

Kvalitetssikrer: Karin Ibenholt

Samfunnsøkonomisk analyse AS

Borggata 2B
N-0650 Oslo

Org.nr.: 911 737 752
post@samfunnsokonomisk-analyse.no

Sammendrag

Studiestøtten fra Lånekassen er et velferdstiltak for å skape likere muligheter til å ta utdanning, uavhengig av bakgrunn, samt tilrettelegge for at studenter kan fokusere mer på studier og mindre på jobb i studietiden. I de senere årene har mange studenter opplevd en dårligere økonomi, og undersøkelser av studentenes levevilkår, fra både SSB og Tekna, viser at det er mange studenter som sliter med å få endene til å møtes. Basisstøtten fra Lånekassen endres i takt med de forventede konsumprisene for det kommende året. At studentene til tross for dette opplever at det er strammere økonomisk, kan ha flere forklaringer. Studenter har gjerne en fordeling av utgifter som ikke samsvarer godt med vektingen av varer og tjenester i konsumprisindeksen. Et høyere innslag av utgifter som har hatt en høyere prisvekst enn konsumprisindeksen innebærer at kjøpekraften til studiestøtten har blitt redusert – det de kjøpte i fjor har de ikke lenger råd til.

Bokostnader er en utgift som ser ut til å være ulikt vektet blant studenter og i konsumprisindeksen. Teknas studentundersøkelse fra 2023 viste at mer enn halvparten av studiestøtten går til husleie. I konsumprisindeksen vektet disse utgiftene med 25 prosent. I perioden 2002–2023 har konsumprisindeks i snitt økt med 2,4 prosent pr. år, mens utgifter til bolig, lys og brensel har økt med 3,1 prosent pr. år. Leiekostnadene i de typiske studentbyene har hatt en enda større vekst, med 5,8 prosent pr år.

Vi har sammenlignet utvikling i studiestøtten og nødvendige utgifter for ulike studentprofiler, basert på antall individer som bor sammen og hvor i landet man bor. Vi har lagt til grunn SIFOs referansebudsjett for individ- og husholdningsspesifikke utgifter. Dette er et nøkternt budsjett som for eksempel ikke inkluderer alkohol og «uteliv». Uansett bosituasjon så har andelen av totale utgifter som dekkes av studiestøtten blitt redusert i perioden 2002–2023. I 2002 dekket studiestøtten omtrent hele det nødvendige budsjettet i alle eksemplene med unntak av studenter som bodde alene (hvor den dekket ca 70 prosent). I 2023 hadde dekningsgraden falt med mellom 15 og 25 prosentpoeng sammenlignet med 2002.

At studiestøtten dekker en stadig mindre del av de faktiske kostnadene, kan ha flere negative effekter. Når en må dekke mer av utgiftene selv vil de rent økonomiske insentivene til å studere reduseres, men dette er sannsynligvis en marginal effekt. Mange studenter vil måtte jobbe mer parallelt med studiene, dersom studiestøtten gir lavere kjøpekraft. Denne tiden må tas fra studietid, fritid eller begge deler. Hvis arbeidstiden går ut over studietiden kan det være en utfordring både for den enkelte og samfunnet. I verste fall kan det gå utover studentenes progresjon og læringsutbytte.

Akademikerne har et uttalt ønske om å knytte basisstøtten til grunnbeløpet i folketrygden i form av å utgjøre 1,5G. For de eksemplene som vi har sett på ville en studiestøtte på 1,5G i perioden 2002-2023 tidvis gitt en økt dekning av de budsjetterte kostnadene, samtidig som dekningsgraden hadde vært omtrent den samme i 2023 som i 2002. For 2 studenter som deler en bolig med 2 rom ville dekningsgraden i 2023 ligget mellom 93 prosent (Oslo og Bærum) og 104 prosent (Bergen og Stavanger). Dette er en vesentlig forskjell fra faktisk dekning i 2023 som var på 72 prosent i Oslo og 80 prosent i Bergen og Stavanger. Vi har beregnet at en økning av studiestøtten i takt med grunnbeløpet ville økt netto rapportert til bevilgningsregnskapet med 4–7,5 milliarder kroner pr år, hvis støtten hele tiden hadde vært knyttet til 1,5G. Hvis endringen skjer nå, vil kun utgiftene endre seg de første åren med anslagsvis 13 milliarder kroner, mens inntektene vil øke etter hvert som de høyere lånene blir tilbakebetalt.

Innhold

Sammendrag		III
1 Dagens situasjon		5
1.1	Lånekassen – en del av velferdsstaten	5
1.2	Studiestøtten dekker ikke det samme lenger	6
2 Beregninger av studiestøttens dekning av utgifter		10
2.1	SIFOs referansebudsjett	10
2.2	Bokostnader	12
2.3	Resultater	13
3 Hva vil og kan skje fremover		16
3.1	Finansiering av studier	16
3.2	Knytting av studiestøtten til grunnbeløpet	18
	3.2.1 Endringer for studentene	19
	3.2.2 Endringer for Lånekassen	20
4 Referanser		23

1 Dagens situasjon

1.1 Lånekassen – en del av velferdsstaten

Som en del av velferdsstaten ble Statens lånekasse for utdanning etablert i 1947. Gjennom å tilby lån og stipender til studenter skal denne ordningen skape likere muligheter til å ta utdanning, uavhengig av bakgrunn. I tillegg skal ordningene også tilrettelegge for at de som likevel ville studert selv uten studiestøtte kan fokusere mer på studiene og mindre på jobb i studietiden, og slik gjennomføre studiene på en effektiv måte. Ordningene under Lånekassen gjør det mer attraktivt å studere, slik at det stadig økende kompetansebehovet i det norske samfunnet kan møtes.¹

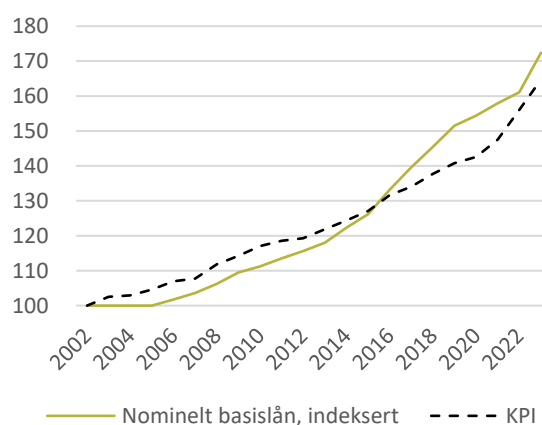
Lånekassen tilbyr støtte til høyere utdanning og til elever/studenter ved videregående opplæring og lærlinger i yrkesfag. I dag tilbyr Lånekassen flere ulike typer lån og stipender, avhengig av situasjonen og progresjonen til studenten. De aller fleste studenter ved høyere utdanning får kun basislånet fra Lånekassen. Noen får også et lån for betaling av skolepenger. I tillegg finnes det flere ulike stipender som skolepenge-, utstyrs-, foreldre-, syke- og språkstipend.² For de fleste studenter som tar høyere utdanning vil det imidlertid være konverteringen av deler av basislånet til stipend som er relevant. I dette notatet ser vi nærmere på basisstøtten, men gjør leser oppmerksom på at det også har vært endringer i type, omfang og forutsetninger for andre former for støtte.

Basisstøtten har over lengre tid bestått av en del lån og en del stipend, men forholdet mellom disse har variert. I studieåret 2002-2003 ble konverteringsordningen innført, hvor 40 prosent av basislånet konvertertes til stipend; 25 prosent ble utbetalt direkte

og 15 prosent ble utbetalt ved gjennomført utdanning. Fra og med studieåret 2004-2005 ble hele stipendet betinget av gjennomføring av utdanningen.³ Med gjennomføring av utdanning mentes en konvertering i takt med gjennomføring av studiepoeng, ikke fullføring av en grad. I 2019 ble dette endret til at 15 prosent av basisstøtten konverteres til stipend etter fullført grad⁴, med noen forbehold.⁵

Basisstøtten, som dels kan bli konvertert til stipend, fastsettes under Stortingets diskresjon hvert år. Typisk tar endringen i størrelsen på basislånet utgangspunkt i forventet konsumprisindeks for det kommende året, med en begrunnelse om å sikre studentene den samme kjøpekraften over tid.⁶ I år hvor forventet vekst i konsumpriser ikke samsvarer med faktisk vekst, har dette blitt korrigert for i neste års beregning av basisstøtten. Figur 1 viser at siden innføringen av konverteringsordningen i studieåret 2002-2003 har basisstøtten og konsumprisene utviklet seg noenlunde likt.

Figur 1 Indekserte nominelle basislån og konsumpriser. 2002=100

Kilde: [Lånekassen, Hovedtall](#) og SSB-tabell 03014

¹ [Lånekassen, Om Lånekassen](#)

² [Forskrift om utdanningsstøtte, Lovdata](#)

³ [St.meld. nr. 7 \(2007-2008\) - Statusrapport for Kvalitetsreformen i høgre utdanning](#)

⁴ [St.meld. nr. 14 \(2020-2021\) – Perspektivmeldingen 2021](#)

⁵ [Lånekassen, Slik fungerer omgjøring](#)

⁶ I dette ligger det forventet utvikling og korrigerings for avvik fra tidligere forventninger.

[Prop. 1 S \(2023-2024\), s. 217](#)

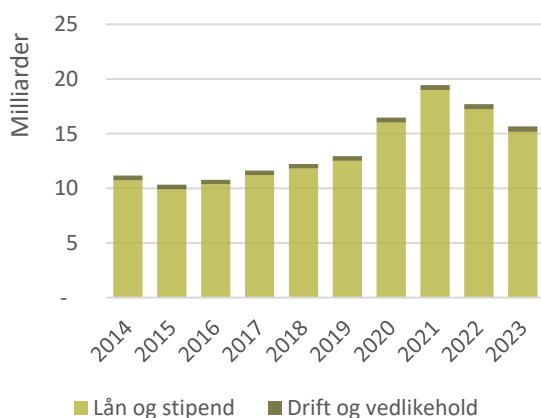
[Prop. 1 S \(2022-2023\), s. 212](#)

[Prop. 1 S \(2019-2020\), s. 229](#)

I 2015 ble det foreslått å øke studiestøtten fra å gjelde for 10 til 11 måneder med studier. Begrunnelsen for forslaget var at 10 måneder med studiestøtte er for lite, og at studenter spesielt i eksamensperiodene har vanskeligheter med å ha inntektbringende arbeid.⁷ Økningen i støtten ble gradvis innført fram mot statsbudsjettet for 2019-2020, som forklarer den sterkere veksten av studiestøtte i 2015-2019.⁸

Studiestøtten finansieres gjennom tildeling over statsbudsjettet, under Kunnskapsdepartementets kap. 2410. Finansieringen dekker drift av Lånekassen samt kostnader for utlån og stipend. Lånekassen har samtidig renteinntekter som føres over kap. 5310 og 5617. I 2022 rapporterte Lånekassen en nettokostnad på 18 milliarder kroner til bevilgningsregnskapet, jf. Figur 2. Driftsutgiftene utgjør mellom 2,3 og 3,9 prosent av nettotildeling per år.

Figur 2 Netto tildeling, Lånekassen. 2014-2023

Kilde: DFØ, Bevilgningshistorikk

431 000 personer fikk lån og/eller stipend fra Lånekassen i 2021-2022, hvorav 266 200 fikk det for studier etter videregående.⁹

1.2 Studiestøtten dekker ikke det samme lenger

I de siste årene har oppbygningen av studiestøtten vært et særlig aktuelt tema i samfunnsdebatten. De fleste studenter jobber i noen grad parallelt med studier, men Levekårsundersøkelsen for studenter i 2021 viser at studiestøtten utgjorde en mindre andel av studentenes samlede inntekter enn tidligere.¹⁰ I undersøkelsen ble det blant annet påpekt at studentene jobber mer fordi de mener at støtten ikke strekker til nødvendige utgifter og for å ha et sosialt studieliv. I Teknas studentundersøkelse for 2023 reflekteres det samme, hvor nær halvparten av studentene sliter i stor/svært stor grad med å få endene til å møtes, en tydelig økning fra i 2022.¹¹ Problemstillingen ble særlig aktuell i 2020, da mange studenter ikke hadde mulighet til å jobbe grunnet restriksjonene som følge av koronapandemien.¹²

Det at studentene opplever at det er strammere økonomisk, samtidig som studiestøtten økes i takt med konsumprisene, kan ha flere ulike forklaringer. En forklaring kan være at studentenes forbruksvaner har endret seg over tid, hvor levestandard under studiene har blitt viktigere. I så tilfelle øker studentene sine inntektene for å dekke dette behovet. I litteraturen finner vi lite informasjon om endringer av studentenes forbruksmønster. Det vi finner taler heller for at studentene har et nøktern forbruk.¹³

En annen forklaring er at studentene har en fordeling av utgifter som ikke samsvarer godt med vektingen av ulike varer og tjenester i

⁷ Prop. 122 S (2015-2016)

⁸ Prop. 1 S (2019-2020), s. 229, s. 223

⁹ Lånekassen, Årsrapport for Lånekassen 2022

¹⁰ Statistisk sentralbyrå, «Studenters levekår 2021 - En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning»

¹¹ Tekna, Studentundersøkelse 2023

¹² Statistisk sentralbyrå, «Studenter risikerer å miste arbeidsinntekter»

¹³ Deriblant Statistisk sentralbyrå, «Studenters levekår 2021 - En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning», 4: «Studentene har lite økonomisk romslighet, og 47 prosent av studentene har ikke råd til å klare en uforutsett utgift på 20 000 kroner»

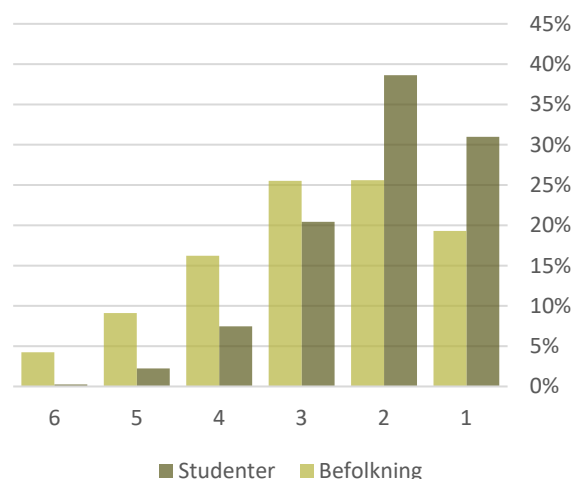
konsumprisindeksen. Et høyere innslag av utgifter som har hatt en høyere prisvekst enn konsumprisindeksen vil innebære at kjøpekraften til studiestøtten i praksis har blitt redusert – det de kjøpte i fjor har de ikke lenger råd til. Bokostnader er en utgift som ser ut til å være ulikt vektet blant studenter og i konsumprisindeksen.

78 prosent av respondentene i Teknas studentundersøkelse 2023 sier at mer enn halvparten av studiestøtten går til husleie. I konsumprisindeksen vektet disse utgiftene med 24,48 prosent. Dersom en student skal bruke 24,48 prosent av sine inntekter på bokostnader, og samtidig ha studiestøtte som sin hovedinntekt, må bokostnadene ligge på mellom 33 760 og 67 519 kroner for hele 2023.¹⁴ Til sammenligning var den laveste publiserte gjennomsnittlige årlige leien i Leiemarkedsundersøkelsen 2023 på 87 240 kroner for en 1-roms leilighet i tettsteder med 20 000 innbyggere eller mer.¹⁵ Fem studenter som leier en femroms leilighet kan forvente å betale 34 056 - 59 976 kroner hver per år i husleie.

Gjennomsnittlig leie er sannsynligvis i det øvre prissjiktet for de fleste studentene. Samtidig bor de typisk i de mest sentrale kommunene hvor prisene også er høyere, jf. Figur 3 og Figur 4, som kan gjøre at landsgjennomsnittet igjen virker lavt. I distriktene vil det være tilgang på rimeligere boliger, sett per kvadratmeter, men boligene er ofte større enn i byene, og minimumsleien for én enhet blir følgelig ikke proporsjonalt lavere. Den sentrale bosettingen av studenter skyldes beliggenheten til de store institusjonene for høyere utdanning.

Når vektingen av utgifter i KPI ikke reflekterer den faktiske vektingen i studentenes budsjett, vil justeringen av studiestøtten kunne føre til endret

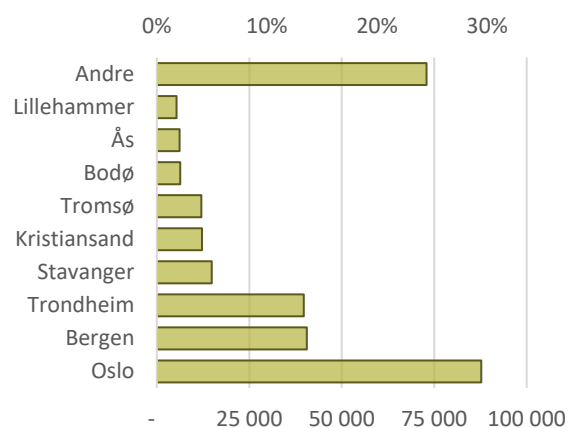
Figur 3 Fordeling av befolkning og studenter, etter sentralitet. 2022/2023.

Note: Telling for studenter var 1. oktober 2022 etter skolekommune, mens telling for befolkning var 1. januar 2023 etter bostedskommune. Studenter er antatt å bo skolekommune eller nabokommune.

Sentralitetsindeksen: SSB sin sentralitetsindeks (2020) rangerer kommunene etter sentralitet, på en skala fra 295 (Utsira) til 1 000 (Oslo). Denne grupperer også kommunene i seks sentralitetsklasser, som vist i figuren, fra minst (6) til mest sentral (1).

Figur 4 Fordeling av studenter etter skolekommune. 2022.

Kilde: SSB-tabell 11342 og 03814, samt SSB sin [Sentralitetsindeks for 2020](#).

¹⁴ Basisstøtten i 2023-2024 er på 137 907 kroner. Dersom dette er hovedinntekten til én student innebærer det en total inntekt på mellom 137 907 og 275 814 kroner. 24,48 prosent av dette er på mellom 33 760 og 67 519 kroner.

¹⁵ [Statistisk sentralbyrå. SSB-tabell 09895: Leiemarkedsundersøkelsen. Gjennomsnittlig månedlig leie og årlig leie per kvm, etter prissone og antall rom \(kr\) 2012 - 2023.](#)

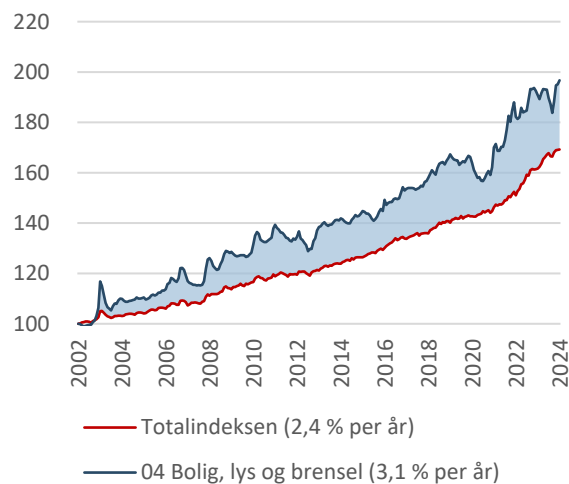
kjøpekraft. En relativt lav vektning av varer og tjenester med høy prisvekst i KPI vil gi lavere kjøpekraft. Bokostnadene, som vi mener er undervektet i KPI, sammenlignet med studentenes budsjett, har økt mer enn totalindeksen, jf. Figur 5.

Høye leie- og boligpriser er riktignok ikke et problem som er unikt for studentene, og vi har ikke til hensikt å adressere prisutviklingen i bolig- og leiemarkedet spesielt, men som en del av forklaringen til at studentene har det trangere økonomisk.

Bokostnadene i KPI er samtidig ikke bare lavere vektet, men tar også utgangspunkt i et annet sett med boliger. Mens studentene primært har måttet forholde seg til boligprisveksten i de mer sentrale strøkene, tar konsumprisindeksen prisutviklingen i hele landet. Som et eksempel viser Oslo kommunes statistikkbank at markedsleiepris har økt med mellom 2,5 og 5,0 prosent per år i gjennomsnitt i perioden 2002–2022, avhengig av boligstørrelse og byområde. Dette er over 2,4 prosent for bokostnadene i konsumprisindeksen.¹⁷ Over 20 år betyr dette at KPI estimerer en prisvekst på 61 prosent, mens den i Oslo egentlig var på mellom 64 og 165 prosent.

Konsumprisindeksen består også av andre konsumgrupper som kan ha en annen vektning for studentene, jf. Tabell 1. Her er det særlig kostnader til utdanning som studentene kan forventes å bruke en høyere andel av inntekten på enn befolkningen generelt. Utdanningskostnader har hatt en årlig prisvekst 1,3 prosentpoeng over konsumprisindeksen i perioden 2002-2023. For de andre konsumgruppene er det ikke like tydelig om vektingen kan forventes å avvike. Likefult ser vi at det for alle har blitt betydelig billigere med klær og skotøy, samt post- og teletjenester, mens hotell- og restauranttjenester, samt alkoholholder drikkevarer og tobakk har

Figur 5 Konsumprisindeks totalt og for 04. Bolig, lys og brensel. Per måned, jan. 2002 – jan. 2024. Jan. 2002=100

Kilde: SSB-tabell 03013

Note: Bokostnadene i konsumprisindeksen domineres av betalte husleieutgifter og beregnede alternativkostnad ved husleie for de som eier bolig.¹⁶ I de senere årene har en relativt høy vekst i strømprisene også bidratt mer enn tidligere til veksten i begge indekser.

hatt en høyere prisvekst. I neste delkapittel søker vi å konkretisere studentbudsjettet og se på dets utvikling.

¹⁶ Statistisk sentralbyrå, «Nye leieboere i KPIs husleieindekser»

¹⁷ Oslo kommune, Statistikkbanken

Markedsleiepris per kvm. varierte mellom 2,5 og 5,1 prosent i årlig prisvekst. Tall for 2023 foreligger er ennå ikke publisert. Gjengs leie hadde en prisvekst på 2,8 til 4,5 prosent i perioden 2006-2022.

Tabell 1 Vekting og gjennomsnittlig årlig endring ift. totalindeksen jan. 2002 - des. 2023. Hovedkonsumgrupper i konsumprisindeksen.

	Vekting, des. 2023	Relativ endring
Totalt	100 %	2,4 %
01 Matvarer og alkoholfrie drikkevarer	11,9 %	- 0,0 %
02 Alkoholholdige drikkevarer og tobakk	3,7 %	+ 0,7 %
03 Klær og skotøy	5,0 %	- 4,2 %
04 Bolig, lys og brensel	24,5 %	+ 0,7 %
05 Møbler, husholdningsartikler og vedlikehold av innbo	6,7 %	- 0,1 %
06 Helsepleie	3,4 %	+ 0,4 %
07 Transport	15,4 %	+ 0,4 %
08 Post- og teletjenester	2,2 %	- 2,7 %
09 Kultur og fritid	11,8 %	- 0,1 %
10 Utdanning	0,5 %	+ 1,3 %
11 Hotell- og restauranttjenester	6,6 %	+ 1,0 %
12 Andre varer og tjenester	8,4 %	- 0,2 %

Kilde: SSB-tabell 03013

Note: Første rad viser konsumprisindeksen (2,4 % per år). De øvrige viser hvor mye mer eller mindre (i prosentpoeng) konsumgruppene har endret seg

2 Beregninger av studiestøttens dekning av utgifter

For å konkretisere drøftingen i forrige kapittel ser vi i dette kapittelet på ulike studenteksempler og hvordan deres utvikling har vært. Fremgangsmåten tar utgangspunkt i en tilsvarende tilnærming til den som Norsk studentorganisasjon (NSO) benytter.¹⁸ Det innebærer å blant annet innhente informasjon fra Forbruksforskningsinstituttet SIFO (SIFO) sine referansebudsjett for alminnelige forbruksutgifter.

Derneft legger vi til forventede leiekostnader for de ulike typene studenter, med utgangspunkt i tall fra leiemarkedsundersøkelsen. Til slutt ser vi på hvordan budsjettet varierer geografisk og etter hvor mange som bor sammen.

De skisserte regnestykkene vil aldri treffe helt rett for den enkelte student, og det er det heller ikke meningen at de skal. Formålet er å lage gode budsjett-eksempler som en nøktern student i stor grad kan kjenne seg igjen i.

2.1 SIFOs referansebudsjett

Det er flere forutsetninger som påvirker de ulike kostnadene i det enkelte budsjett, jf. **Tekstboks 1**. I våre beregninger tar vi utgangspunkt i følgende forutsetninger om studentene:

Tekstboks 1 Om SIFOs referansebudsjett

SIFOs referansebudsjett viser «kostnadene ved å opprettholde et rimelig forbruksnivå for hushold av ulik størrelse og med forskjellig alders- og kjønnsammensetning».¹⁹ Dette inkluderer ikke utgifter ved å eie eller leie en bolig. I budsjettet inndeles utgiftene overordnet i individ- og husholdningsspesifikke utgifter, som vist under.

Alle individspesifikke utgifter, foruten spedbarnsutstyr, avhenger av alder. Mat og drikke, klær og sko, og personlig pleie avhenger også av kjønn. Spedbarnsutstyr og mat og drikke avhenger av graviditet. Reisekostnader avhenger av hvorvidt man er student.

Alle husholdningsspesifikke kostnader avhenger av antall personer i husholdningen. Barnehage avhenger av antall barn som er 2 år gamle eller yngre. Aktivitetsskolen aks avhenger av antall plasser av ulike typer, som igjen avhenger av inntekt i budsjettet. Bil og biltype avhenger at dette hukes av for i beregningene.

Individspesifikke kostnader	Husholdningsspesifikke kostnader
Mat og drikke	Husholdningsartikler
Klær og sko	Møbler
Personlig pleie	Mediebruk og fritid
Lek og mediebruk	Bilkostnader
Reisekostnader	Barnehage
Spedbarnsutstyr	Aktivitetsskolen AKS

- Alder: 20-30 år
- Ikke gravide
- Ett årlig lege- og tannlegebesøk
- Ingen barn
- Ingen biler
- Har et forbruk som er gjennomsnittet for mann og kvinne

Lånecassen gir tilleggss stipend til gravide og studenter med barn (foreldre- og barnestipend). Ettersom formålet med eksempelbudsjettene er å sammenligne utgiftene med basisstøtten, har vi forutsatt at utgifter til graviditet og barn dekkes i sin helhet av Lånecassen og eventuelt andre støtteordninger.

Som i SIFOs referansebudsjett har vi også forutsatt at studentene ikke har behov for mer enn ett årlig lege- og tannlegebesøk.

I tillegg forutsetter vi at studentene ikke eier en bil, og belager seg på bruk av kollektivtrafikken for transport. For de aller fleste studenter vil dette trolig være tilfellet. I 2002 var det 14 prosent av studenthusholdningene som disponerte en bil.²⁰

¹⁸ Norsk studentorganisasjon, [Studentøkonomi](#)

¹⁹ OsloMet Forskningsinstituttet SIFO, [Referansebudsjett 2023](#)

²⁰ Statistisk sentralbyrå, [Folke- og boligtellingsundersøkelsen, studenters bosted og boforhold \(opphørt\)](#)

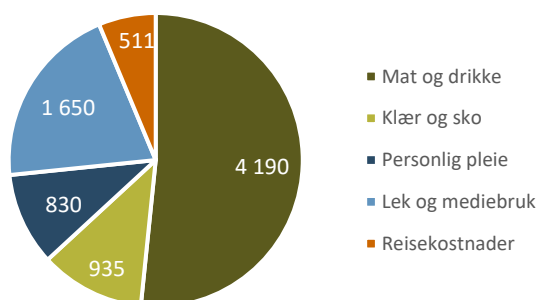
Individspesifikke utgifter

I referansebudsjettet forventes menn og kvinner i samme aldersgruppe å ha et ulikt forbruk på mat og drikke, klær og sko, og personlig pleie. Samlet sett har menn et 5–7 prosent høyere individspesifikke utgifter forbruk enn kvinner. I våre beregninger antar vi at forskjellene innad i kjønnene trolig er større enn mellom dem, og forenkler dette til å se på et gjennomsnitt av deres individspesifikke budsjetter.

Det er flere kostnader som ikke er inkludert i dette budsjettet, da de kan være særlig individuelle (som briller) eller ikke anses som en strengt nødvendige (som uteliv). Dette er følgelig et nøktern og/eller stramt budsjett for de fleste.

Samlet blir de individspesifikke utgiftene for en student i 2023 på 8 116 kroner per måned, eller 97 392 kroner per år. Mat og drikke står for over halvparten av denne typen utgifter, jf. Figur 6. De individspesifikke utgiftene er antatt uavhengige av hvor man bor og med hvor mange.

Figur 6 Individspesifikke utgifter i kroner fra SIFOs referansebudsjett for en student. 2023.

Kilde: SIFOs referansebudsjett 2023

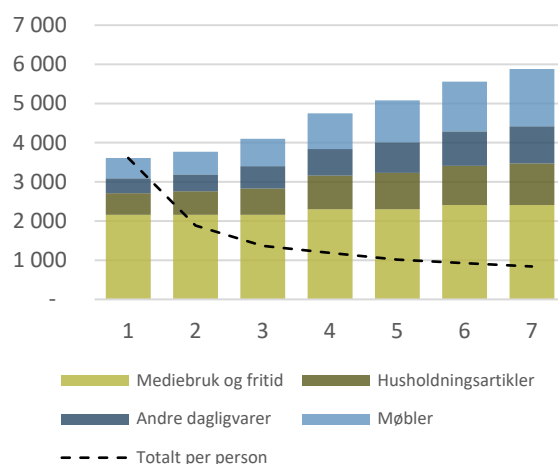
Note: Vi ser her på gjennomsnittet for mann og kvinne på 20-30 år. Lek og mediebruk inkluderer blant annet sykler, sportsutstyr, bærbar pc, bøker, dataspill, kino, og teater. Personlig pleie inkluderer blant annet såpe, enkel tannpleie, begrenset mengde kosmetikk, godlukt, frisør, og barbersaker. For mer informasjon, se [Om referansebudsjettet](#).

Husholdningsspesifikke utgifter

De husholdningsspesifikke utgiftene kan for eksempel være husholdningsspesifikk mediebruk som strømnetjenester, som koster omtrent det samme per husholdning, inntil et visst antall personer, hvor flere tjenester kjøpes. De husholdningsspesifikke kostnadene i SIFOs referansebudsjett øker marginalt med antall personer i husholdningen, grunnet stordriftsfordeler, jf. Figur 7. Per person blir de samtidig lavere. I 2023 kunne en student forvente å ha husholdningsspesifikke utgifter på mellom 840 og 3 610 kroner, avhengig av husholdningens størrelse.

Vi påpeker at vi her har forutsatt at studentene deler og spleiser på ulike husholdningsartikler slik en familie gjør. I eksemplene oppnår de i bofellesskap stordriftsfordeler som trolig er i ytterkant av hva et typisk studentkollektiv har. For eksempel vil det trolig være mange individuelle innkjøp som ikke deles av ikke-reseptbelagt legemidler, kjøkkenutstyr, verktøy, strømnetjenester, tele og avisabonnement.

Figur 7 Husholdningsspesifikke utgifter i kroner fra SIFOs referansebudsjett for studenthusholdninger på 1-7 personer. 2023.

Kilde: SIFOs referansebudsjett 2023

Note: Vi ser bort fra barn og biler i disse husholdningene.

2.2 Bokostnader

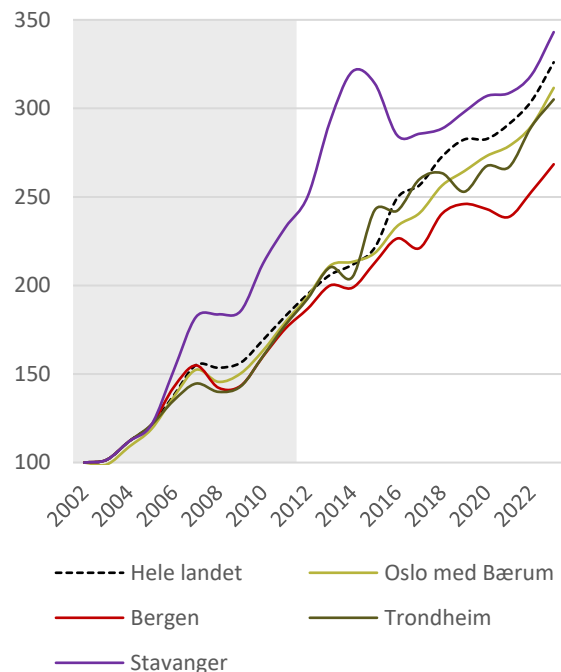
I tillegg til utgiftene i referansebudsjettet kommer bokostnadene. I motsetning til de individ- og husholdningsspesifikke utgiftene varierer bokostnadene geografisk. 90 prosent studerer i kommuner i sentralitetsklasse 1 til 3 (de mest sentrale kommunene). 30 prosent studerer i Oslo (sentralitetsklasse 1), og 32 prosent studerer i Bergen, Trondheim, eller Stavanger (sentralitetsklasse 2).

For å kunne lage noen representative eksempler har vi derfor sett på bokostnader i de store byene, men gir også et overordnet bilde for studenter i de mindre sentrale kommunene (sentralitetsklasse 4 til 6). Leiemarkedsundersøkelsen har kun informasjon om leiepriser i storbyområdene og tre grupperinger av kommuner etter størrelse, i perioden 2012–2023.

For perioden 2002–2011 har vi beregnet leiekostnaden ved å «tilbakeskrive» endringen i prisindeks for brukte boliger i samme periode. Leiepriser og prisindeks for brukte boliger har overordnet en sterk samvariasjon, jf. Tekstboks 2. Ettersom det mangler data for enkeltår for særlig boliger med fem eller flere, har vi også valgt å kun se på boliger med 1 til 4 rom.

Med de overnevnte forutsetningene har bokostnadene i de store byene utviklet seg noenlunde i takt, jf. Figur 8. Unntaket er Stavanger, som har et bolig- og leiemarked som i stor grad er påvirket av sykliske svingninger i petroleumsindustrien.

Figur 8 Estimerte leiepriser for store byer og hele landet. 2002-2023. Indeksert (2002=100).

Kilde: SSB-tabell 07230 og 09895.

Note: Før 2012 er leiepriser beregnet, med utgangspunkt i boligpriser.

Tekstboks 2 Datagrunnlag for leiepriser

Leiemarkedsundersøkelsen har statistikk for perioden 2012–2023 på den faktiske leien (såkalt «gjengs leie»), per bolig og per kvadratmeter, for boliger med 1 til 4 rom, og 5 rom eller flere. Disse prisene brukes for alle eksempler i perioden 2012–2023.

For perioden 2002–2011 har vi beregnet leieprisene med utgangspunkt i prisindeks for brukte boliger med samme antall rom i samme område, da boligpriser og leiepriser over lengre tid samvarierer godt. Tabellen under viser korrelasjonskoeffisienten for disse over perioden 2012–2023. Estimaten for 2002 er dernest kontrollert opp imot andre kilder.

	1 rom	2 rom	3 rom	4 rom	>4 rom
Bergen	0,66	0,95	0,95	0,93	0,77
Hele landet	0,94	0,97	0,97	0,98	0,97
Oslo med Bærum	0,96	0,97	0,97	0,98	0,95
Stavanger	#I/T	0,54	0,62	0,11	#I/T
Trondheim	0,87	0,97	0,96	0,95	0,76

Kilde: SSB-tabell 09895 og 07230

Note: En korrelasjonskoeffisient på 1 (én) innebærer en komplett korrelasjon mellom to variabler. Fortegnet (+/-) viser hvorvidt det er en positiv (+) eller negativ (-) korrelasjon. Korrelasjon omtales også ofte som samvariasjon eller sammenheng.

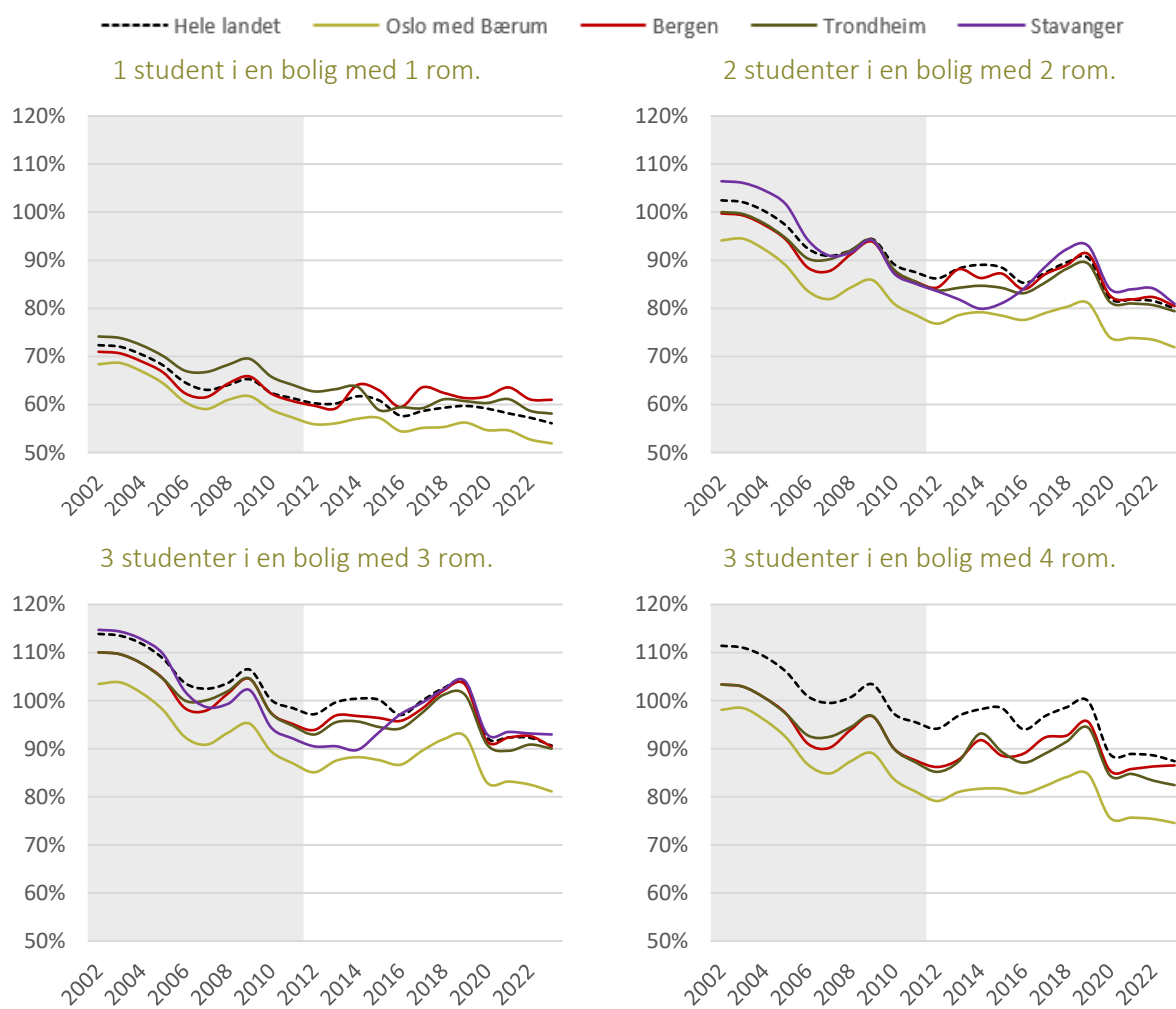
2.3 Resultater

I dette delkapittelet sammenstiller vi de forutsatte utgiftene for studentene og ser det i sammenheng med studiestøtten. I Figur 9 viser vi resultater for fire ulike studenthusholdninger;

- 1 student i en bolig med 1 rom
- 2 studenter i en bolig med 2 rom
- 3 studenter i en bolig med 3 rom
- 3 studenter i en bolig med 4 rom

Selv om kostnadsnivået skiller de ulike husholdningene, ser vi det samme mønsteret for alle. Figur 9 viser andelen av budsjettet som dekkes av studiestøtten for en student som bor med en annen på 2 rom i de fire byene hvor 61 prosent studerer, samt landet samlet. Studenter som bor i Oslo og Bærum har gjennom hele perioden hatt høyere utgifter grunnet høyere bokostnader. Derfor dekker også studiestøtten en lavere andel av budsjettet enn for de andre byene.

Figur 9 Andel av budsjett som dekkes av studiestøtten. 2002-2023

Kilde: SSB-tabell 07230 og 09895, SIFOs referansebudsjett 2003-2023 og [Lånekassen, Hovedtall](#).

Note: Før 2012 er leiepriser beregnet, med utgangspunkt i boligpriser. Det mangler historikk for leiepriser for 1- og 4-roms boliger i Stavanger, og derfor er ikke Stavanger synlig i figurene for disse boligene.

Gjennom perioden har andelen av budsjettet som studiestøtten dekker blitt redusert. For de tre husholdningene med 2-3 studenter dekker studiestøtten 17 til 25 prosentpoeng mindre av budsjettet i 2023, sammenlignet med i 2002. For den aleneboende studenten dekker studiestøtten mellom 10 og 16 prosentpoeng mindre av budsjettet, men dekker likefullt en lavere andel av budsjettet til å begynne med.

dekker mindre, og at dette må kompenseres med flere timer i lønnet arbeid.

Kun de husholdningsspesifikke utgiftene har hatt en lavere vekst enn studiestøtten, Tabell 2. Denne typen utgifter utgjør samtidig den minste andelen av utgiftene vi ser på. Særlig bokostnadene, men også de individspesifikke utgiftene, har økt mer enn studiestøtten. Den samlede effekten er i samme retning, men i ulikt omfang for de ulike studentprofilene.

En reduksjon hadde også forekommet om bokostnadene økte i takt med studiestøtten, fordi også de individspesifikke utgiftene har økt mer enn konsumprisindeksen. En aleneboende student har ikke kunnet belage seg på studiestøtten for å dekke samtlige utgifter gjennom hele perioden.

I Figur 10 vises endringen i de ulike budsjettelementene for tre ulike husholdningstyper, med lave (hele landet) og høye bokostnader (Oslo). Videre beregner vi hva økningen i nødvendige inntekter innebærer i antall flere timer som studenten må bruke på jobb per uke. I samtlige tilfeller ser vi at studiestøtten

Tabell 2 Gjennomsnittlig årlig endring i studentenes budsjett, etter husholdnings- og utgiftstype. 2002-2023.

	Studenter:		3	
	1	2	3	4
Rom:	1	2	3	4
Studiestøtte	2,6 %			
Individspesifikke utgifter	3,1 %			
Husholdningsspesifikke utgifter	2,4 %	2,3 %	2,2 %	2,2 %
Bokostnader (Hele landet)	5,7 %	5,8 %	5,8 %	5,8 %
Bokostnader (Oslo)	5,7 %	5,6 %	5,4 %	5,6 %

Figur 10 Endring i budsjettet og hva det utgjør i antall timer med lønnet arbeid. Hele landet og Oslo, 2002-2023.

	Boligpriser for hele landet								
	1 student på 1 rom			2 studenter på 2 rom			3 studenter på 4 rom		
	2002	2023	Endring	2002	2023	Endring	2002	2023	Endring
Studiestøtte	80 000	137 907	+ 57 907	80 000	137 907	+ 57 907	80 000	137 907	+ 57 907
- Individspesifikke utgifter	51 720	97 392	+ 45 672	51 720	97 392	+ 45 672	51 720	97 392	+ 45 672
- Husholdningsspesifikke utgifter	26 280	43 320	+ 17 040	13 920	22 620	+ 8 700	10 280	16 400	+ 6 120
- Bokostnader	32 593	105 120	+ 72 527	19 402	63 720	+ 44 318	16 666	54 920	+ 38 254
= Overskudd/underskudd	- 30 593	- 107 925	- 77 332	- 5 042	- 45 825	- 40 783	1 334	- 30 805	- 32 139
/ Timelønn for lønnet arbeid etter skatt	91	198	+ 108	91	198	+ 108	91	198	+ 108
= Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett	338	544	+ 206	56	231	+ 175	0	155	+ 155
<i>Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett, per uke</i>	<i>7,2</i>	<i>11,6</i>	<i>+ 4,4</i>	<i>1,2</i>	<i>4,9</i>	<i>+ 3,7</i>	<i>0,0</i>	<i>3,3</i>	<i>+ 3,3</i>

	Boligpriser for Oslo								
	1 student på 1 rom			2 studenter på 2 rom			3 studenter på 4 rom		
	2002	2023	Endring	2002	2023	Endring	2002	2023	Endring
Studiestøtte	80 000	137 907	+ 57 907	80 000	137 907	+ 57 907	80 000	137 907	+ 57 907
- Individspesifikke utgifter	51 720	97 392	+ 45 672	51 720	97 392	+ 45 672	51 720	97 392	+ 45 672
- Husholdningsspesifikke utgifter	32 593	105 120	+ 72 527	13 920	22 620	+ 8 700	10 280	16 400	+ 6 120
- Bokostnader	38 994	124 920	+ 85 926	26 305	83 100	+ 56 795	26 408	82 120	+ 55 712
= Overskudd/underskudd	- 43 307	- 189 525	- 146 218	- 11 945	- 65 205	- 53 260	- 8 408	- 58 005	- 49 597
/ Timelønn for lønnet arbeid etter skatt	91	198	+ 108	91	198	+ 108	91	198	+ 108
= Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett	478	956	+ 478	132	329	+ 197	93	293	+ 200
<i>Antall timer arbeidet for å finansiere budsjett, per uke</i>	<i>10,2</i>	<i>20,3</i>	<i>+ 10,2</i>	<i>2,8</i>	<i>7,0</i>	<i>+ 4,2</i>	<i>2,0</i>	<i>6,2</i>	<i>+ 4,2</i>

Note: Timelønn er først beregnet med utgangspunkt i gjennomsnittlig månedlig inntekt blant studenter i 2019 (9 950 kroner), delt på gjennomsnittlig antall timer arbeidet (13,7). Derne st har vi justert beløpet i takt med grunnbeløpet for både 2002 og 2023, før 10 prosent er trukket fra i skatt.

3 Hva vil og kan skje fremover

3.1 Finansiering av studier

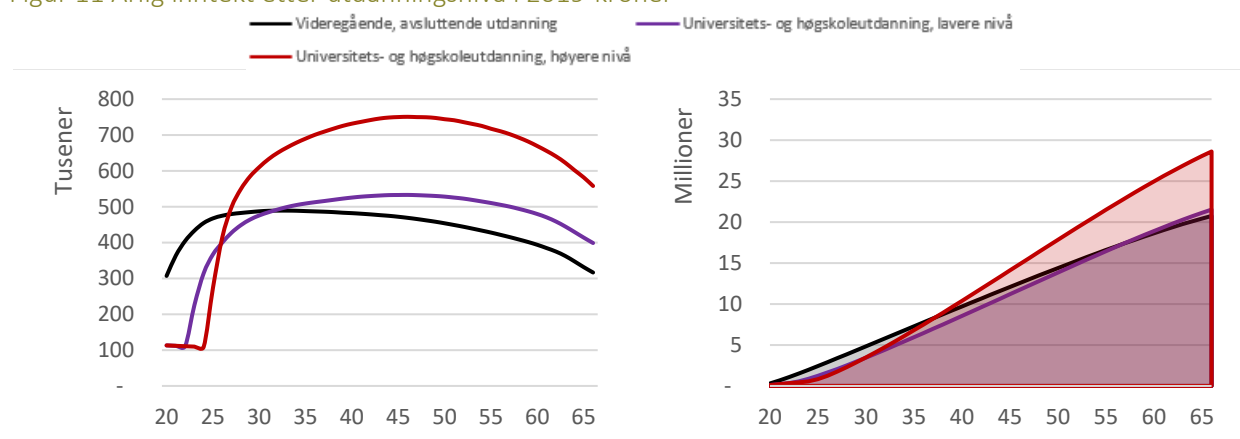
Vi studerer av mange ulike grunner, for eksempel for å øke forventet inntekt, jobbsikkerhet og muligheten til å jobbe med noe som gir oss glede. Når en må dekke mer av utgiftene ved å studere vil de rent økonomiske insentivene til å studere reduseres. Vi tror at denne effekten er marginal og ikke den viktigste faktoren for hvorvidt en studerer, eller hvilken utdanningsinnretning man tar. I 2022 kunne SSB vise at for de som tar universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, er den forventede livsinntekten nær 8 millioner 2019-kroner (38 prosent) høyere enn den for de som har fullført videregående opplæring som høyeste utdanning, jf. Figur 11.

For de med universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå, er ikke de økonomiske insentivene nødvendigvis like sterke, da de kan forvente omtrent samme livsinntekt som de som har fullført videregående opplæring (3 prosent høyere).

Samtidig er det stor variasjon mellom de ulike utdanningstypene med samme -nivå, jf. Figur 12. For eksempel vil en som har en universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå innen Humaniora og estetikk kunne forvente å tjene mindre enn om en hadde tatt videregående utdanning innen et av flere ulike fagfelt. Slike analyser peker i retning av at det er andre faktorer som påvirker ens valg av studie.²¹

Studien vi referer til her ser samtidig på inntektsdata i perioden 2010-2019. Med de teknologiske endringene som har kommet i de senere årene kan det tenkes at bildet vil se annerledes ut for de som skal inn i eller er nye i arbeidsmarkedet i dag. Likefullt tror vi at påvirkningen til andre faktorer som rollemodeller og sosial bakgrunn er høyere enn forventet livsinntekt.²²

Figur 11 Årlig inntekt etter utdanningsnivå i 2019-kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, [Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet](#)

Note: Den øverste figuren viser inntekt i 2019-kroner hvert år i alderen 20-65 år. Den nederste viser den samlede inntekten fra 20 år til og med inneværende år.

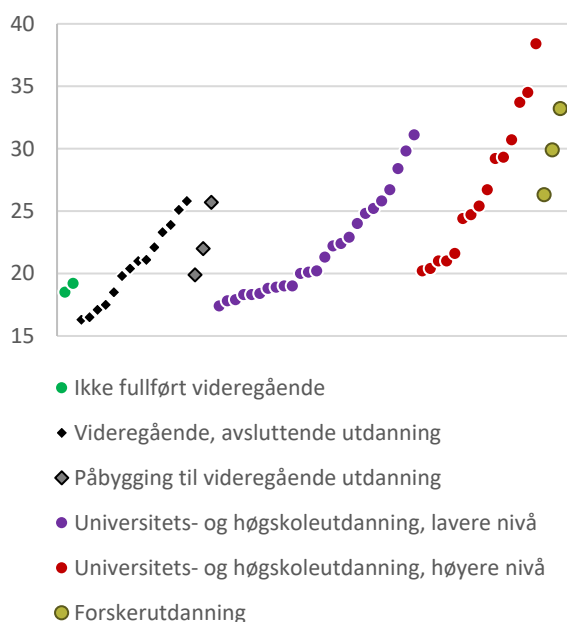
²¹ Statistisk sentralbyrå, «Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet»

²² Statistisk sentralbyrå, «Foreldrenes utdanningsnivå har mye å si»

Statistisk sentralbyrå, «Slik henger utdanning sammen med foreldrenes utdanningsnivå»

NIFU, «Ulikhet i høyere utdanning: En litteraturgjennomgang for perioden 2002-2012»

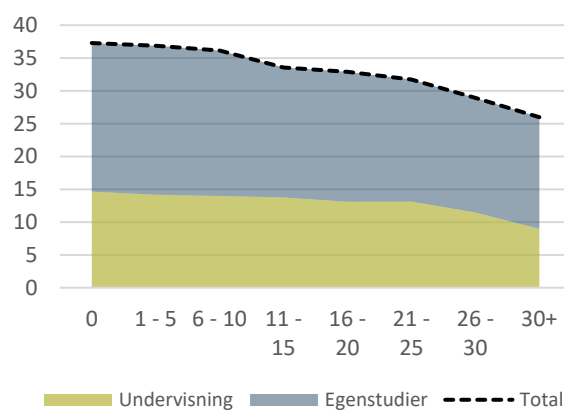
Figur 12 Livsinntekt i ulike utdanningsnivåer og -typer i 2019-kroner

Kilde: Statistisk sentralbyrå, [Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet](#)

Sammenlignet med andre nord- og vest-europeiske land har norske studenters finansiering historisk bestått av en høyere andel studiestøtte og en lavere andel hjelp fra familie²³, i tråd med målet om like muligheter. Samtidig vil studenter som ikke kan belage seg på økonomisk støtte fra familie eller egne oppsparte midler likefullt måtte jobbe mer parallelt med studiene, dersom studiestøtten gir lavere kjøpekraft over tid. Denne tiden må tas fra studietid, fritid, eller begge deler. Figur 13 illustrer dette; jo mer tid man bruker på jobb, jo mindre tid bruker man på studier. Samtidig er reduksjonen i studietid ikke like stor som økningen i jobb-tid. Jobb-tid spiser følgelig av fritid også.

Figur 13 Studietid etter tid brukt på betalt arbeid, heltidsstudenter. Timer per uke. N=6 471

Kilde: Statistisk sentralbyrå, «[For mye betalt arbeid går på bekostning av studietiden](#)»

Å jobbe parallelt med studier er ikke noe som er eller har vært uvanlig. Arbeidserfaringen som studentene får gjennom sine (oftest) deltidsjobber og engasjement kan være nyttig erfaring og CV-bygging som kan komme godt med i ulike aspekter i livet og framtidig yrkeskarriere. Utfordringene kommer når arbeidstiden går ut over studietiden, som vist over. Det kan i sin tur føre til at studenten ikke klarer å gjennomføre studiene, ikke klarer å gjennomføre studiene til planlagt tid, og/eller studenten ikke oppnår det ønskede kompetansenivået som senere gir utslag i lavere produktivitet. En slik situasjon innebærer også at mulighetene for høyere utdanning blir mer ulike enn tidligere.

Som et eksempel kan vi ta utgangspunkt i en annen analyse gjennomført av SSB. I 2019 tjente studentene i gjennomsnitt 9 950 kroner i måneden og jobbet 13,7 timer i uken.²⁴ Dette betyr at de tjente i gjennomsnitt 220 kroner i timen i 2023.²⁵ For en student som bor i en 2-roms med en annen student, vil en i 2023 måtte jobbe mellom 4,9 og 7,0 timer i uken for å kunne dekke et nøkternt budsjett. I 2002 måtte

²³ Statistisk sentralbyrå, «[Studielån og deltidsjobb langt vanligere i Norden enn i resten av Europa](#)»

²⁴ Statistisk sentralbyrå, «[Jobbinntekter står for en økende andel av studenters inntekter](#)»

²⁵ Gitt at man følger lønnsveksten og jobber i 47 uker av året.

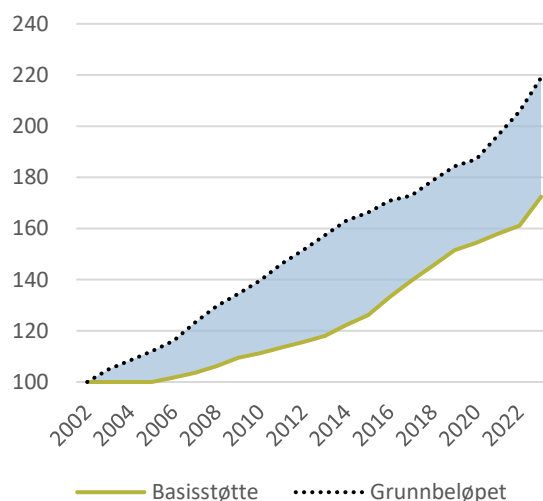
en tilsvarende student jobbe mellom 1,2 og 2,8 timer. Utgifter til sosiale aktiviteter, uteliv, reiser og annet, vil komme i tillegg, og vil måtte dekkes av mer arbeid. Dersom endringen i studiestøtten fortsetter å ikke samsvare med utviklingen i studentenes kostnadsbilde, vil en fortsatt utvikling kunne gjøre det mer utfordrende å påbegynne og gjennomføre studiene uten oppsparte midler og økonomisk hjelp fra familie eller andre.

På lengre sikt vil en slik begrensning på muligheten til å studere ikke kun påvirke studenten, men også kunne føre til at kompetansebehov i samfunnet ikke blir dekket. SØA har skrevet en rekke rapporter om kompetansebehovet i ulike deler av norsk økonomi, og forventer at det i stor grad vil øke i årene som kommer.²⁶ Her pekes det særlig på et økt behov for helsepersonell, lærere og IKT-kompetanse, men behovet for flere andre ulike former for kompetanse, samt tverrfaglig kompetanse, forventes også å øke med de teknologiske endringene som har kommet og kommer. Dette gjelder blant annet kunstig intelligens, men også generelt, men også mulighetene og utfordringene som økt bruk av teknologi mer generelt har endret mange oppgaver og yrker. Kompetanseutvalget belyser også viktigheten av utdanning og kompetanse for å kunne imøtekomme de endringene som grønn omstilling vil kreve.²⁷ Et umøtt kompetansebehov vil på sikt kunne føre til at produktivitsveksten i samfunnet reduseres.

3.2 Knytting av studiestøtten til grunnbeløpet

Flere organisasjoner har i lengre tid argumentert for at studiestøtten bør justeres med lønnsveksten i samfunnet fremfor konsumprisene. Over lengre tid

Figur 14 Indekserte nominelle basislån og grunnbeløpet i folketrygden. 2002=100

Kilde: [Lånekassens årsrapporter](#) og [Skatteetaten](#)

har lønnsveksten vært høyere enn prisveksten, jf. Figur 14.

Med en justering i takt med lønnsveksten vil studentene kunne forventes å ha tilsvarende kjøpekraft over lengre tid. Samtidig vil en justering i takt med lønnsveksten også kunne innebære en «realvekst» i studiestøtten, slik at studentenes levestandard endres i takt med resten av samfunnet. En lønnsnedgang innebærer da også en nedgang i studiestøtten.

Justering i takt med lønnsveksten er ofte foreslått gjennom en justering lik den for grunnbeløpet i folketrygden²⁸. Akademikerne har et uttalt ønske om å knytte basisstøtten til 1,5G. Vi ser derfor nærmere på hvordan en slik kontrafaktisk utvikling hadde sett

²⁶ Samfunnsøkonomisk analyse, «35-2023 Kunstig intelligens - nytte, muligheter og barrierer»
 Samfunnsøkonomisk analyse, «R10-2021 Legebarometeret»
 Samfunnsøkonomisk analyse, «R7-2023 IKT-næringens kompetansebehov»
 Samfunnsøkonomisk analyse, «R31-2019 Endringer i kompetansesammenstillingen i arbeidslivet mot 2040»
 Samfunnsøkonomisk analyse, «R25-2021 Dimensjonering av utdannings-tilbudet»

Samfunnsøkonomisk analyse, «R1-2021 Norges behov for IKT-kompetanse i dag og framover»

²⁷ Kompetanseutvalget, «Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet»

²⁸ Dette er et beløp som flere ulike beregninger for trygd og pensjon tar utgangspunkt i. Siden tidlig 1990-tall har den årlige endringen i grunnbeløpet tatt utgangspunkt i forventet lønnsutvikling i det kommende året.

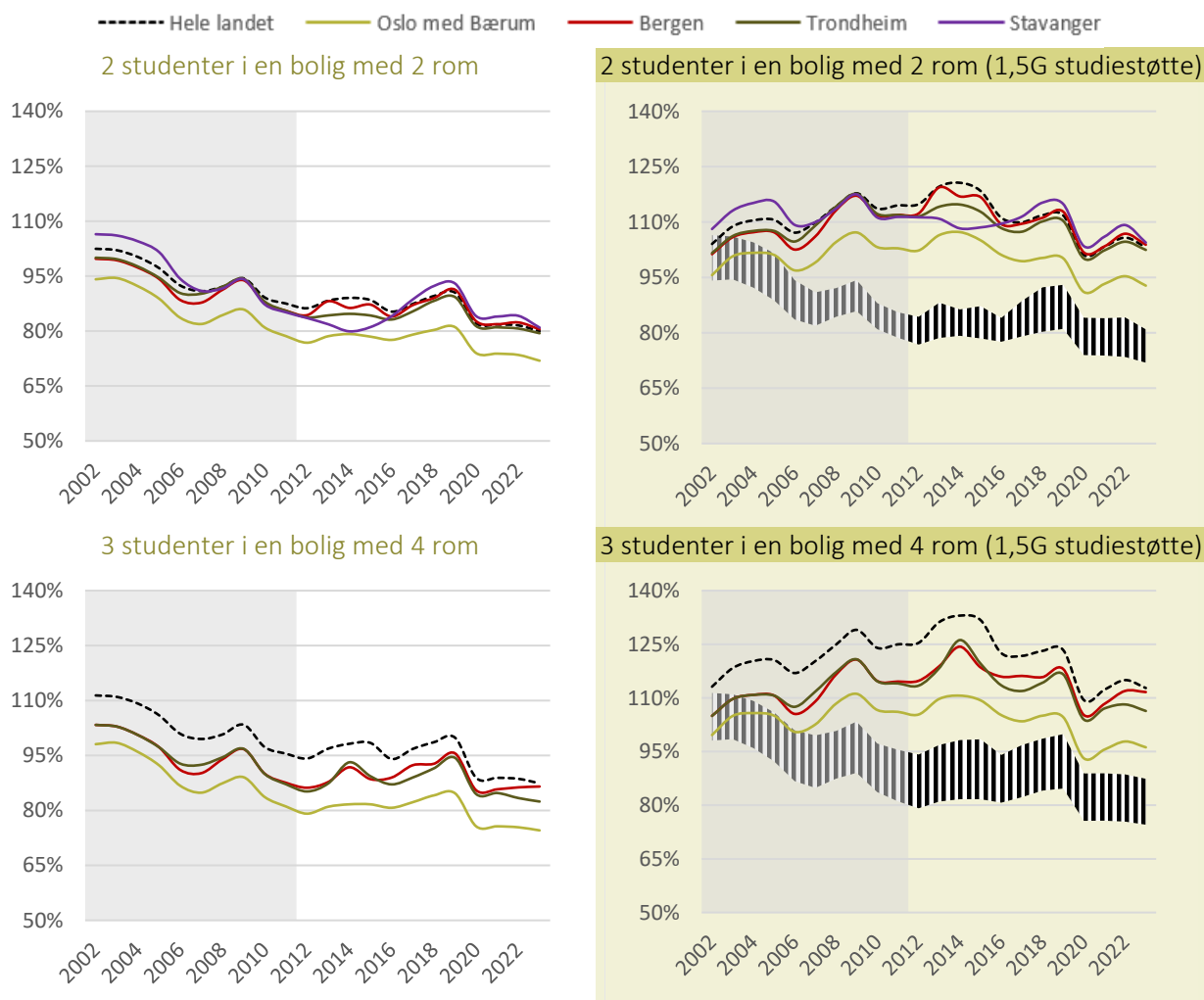
ut for de ulike eksemplene våre, samt hvordan kostnadsbildet kunne tenkes å være for Lånekassen.

3.2.1 Endringer for studentene

I kapittel 1.2 beskrev vi hvordan studentenes utgifter fordeler seg annerledes enn det som gjøres i konsumprisindeksen. I kapittel 2.3 ble dette eksemplifisert gjennom noen nøkterne budsjetteksempler, hvor studiestøtten over tid dekket mindre av de

nødvendige utgiftene til studentene. Det at bolig er en større andel av studentenes budsjett enn det som konsumprisindeksen tar høyde for, og at denne typen kostnader har økt mer enn konsumprisindeksen, er en sterkt bidragsytende faktor for å forklare hvorfor studentene har det økonomisk trangere nå enn i 2002. I dette delkapittelet ser vi på de samme budsjetteksemplene, men endrer studiestøtten til å være lik 1,5G hvert år i perioden 2002-2023.

Figur 15 Andel av budsjett som dekkes av studiestøtten med dagens studiestøtte (figurer til venstre) og kontrafaktisk hvor studiestøtten er 1,5G (figurer til høyre). 2002-2023

Kilde: SSB-tabell 07230 og 09895, SIFOs referansebudsjett 2003-2023 og [Lånekassen, Hovedtall](#).

Note: Før 2012 er leiepriser beregnet, med utgangspunkt i boligpriser. Det mangler historikk for leiepriser for 1- og 4-roms boliger i Stavanger, og derfor er ikke Stavanger synlig i figurene for disse boligene

Stiplet skygge i kontrafaktiske figurer: Viser spennet i figuren til venstre, for sammenligning.

Figur 15 viser at en studiestøtte på 1,5G i perioden 2002-2023 tidvis hadde gitt en økning i dekningen av de budsjetterte kostnadene, samtidig som dekningen hadde vært omtrent den samme i 2023 som i 2002. For 2 studenter som deler en bolig med 2 rom ville dekningen i 2023 ligget mellom 93 prosent (Oslo og Bærum) og 104 prosent (Bergen og Stavanger). Dette er en vesentlig forskjell fra faktisk dekning i 2023 som var på 72 prosent i Oslo og 80 prosent i Bergen og Stavanger. Det er ikke slik at knytting til 1,5G løser alle problemer, og mange studenter vil fortsatt ha behov for andre inntekter.

3.2.2 Endringer for Lånekassen

En økning i studiestøtten til 1,5G innebærer også en økning i kostnader over statsbudsjettet for Lånekassen, gjennom økte lån og stipend. I tillegg kan det tenkes at en slik endring også ville ført til en endring i antallet lån og stipend. I dette avsnittet søker vi å dimensjonere hva en slik endring vil kunne innebære i form av endringer i netto utgifter over statsbudsjettet til Lånekassen. Vi gjør oppmerksom på at en slik øvelse krever flere forutsetninger, og at formålet ikke er å fastsette ett beløp, men heller gi et trolig utfallsrom på et slikt beløp.

I Lånekassens årsrapporter føres bevilgningsrapporten for det seneste året. Lånekassen har inntekter under kap. 5310 og 5617, og utgifter under kap. 2410. I tillegg kommer andre utgifter og inntekter i det enkelte år. Det er likefullt disse tre kapitlene som utgjør nær alle midler i rapporteringen i det enkelte år. For siste årsregnskapet for 2022 (siste publiserte) ble det rapportert 18 milliarder kroner til bevilgningsregnskapet, som vist i Tabell 3. Over 80 prosent av utgiftene kommer fra økt lån på rentegjeld.

Dersom basisstøtten var 1,5G, ville flere av de regnskapsførte postene sett annerledes ut. Trolig ville andre lån og stipend også vært justert med grunnbeløpet, mens gebyrer og driftsutgifter trolig ville vært mindre påvirket (over lengre tid).

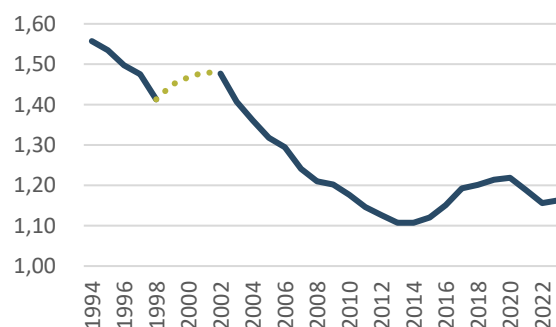
I 2022 var studiestøtten på 1,16G. I Tabell 4 justerer vi opp utgifter til lån og stipend til 1,5G, ved å gange med en justeringsfaktor på $1,50/1,16 = 1,30$. Dette innebærer en økning i utgifter på 12,5 milliarder kroner. På lang sikt vil samtidig en del av de økte utgiftene komme tilbake som inntekter. Inntektene kommer blant annet fra betaling av renter og nedbetaling på lån som ble gitt i ulike år, hvor studiestøtten hadde et ulikt forhold til grunnbeløpet. En god beregning av hva netto rapportering ville vært for 2023, dersom studiestøtten hele tiden var 1,5G, er derfor vanskelig å gjennomføre uten detaljer rundt oppbyggingen av den gjenstående gjelden som tidligere studenter fortsatt skylder Lånekassen. Likefullt vet vi at nedbetalingstiden ikke kan være mer enn 30 år, og at flere studenter har tatt større (nominelle) lån i de senere årene.²⁹ Det er derfor rimelig å anta at forholdet mellom studiestøtten og grunnbeløpet i de senere årene også er nærmere det vektete gjennomsnittet av forholdet i de senere årene. Siden 2008 har forholdet ligget mellom 1,11 og 1,24G, jf. Figur 16.

Dersom vi øker de historiske inntektene med utgangspunkt i 1,11-1,24G, innebærer det en økning i inntektene til Lånekassen i 2022 på 5,1 til 8,6 milliarder kroner. Netto kostnad i 2022 for en studiestøtte på 1,5G i perioden 2002–2023, er beregnet til å være mellom 3,9 og 7,4 milliarder kroner høyere enn den faktiske rapporteringen.

²⁹ [Lånekassen, Standardvilkår](#)

En slik tenkt økning i studiestøtten vil måtte finansieres gjennom en økt bevilgning over statsbudsjettet, som igjen vil komme fra de statlige inntektene. Vi understreker at det også kan være mange andre effekter ved å øke studiestøtten som denne regneøvelsen ikke tar høyde for. For eksempel har vi ikke tatt hensyn til at høyere studielån kan medføre kortere studietid, og dermed uendret eller lavere lån for hele studieperioden.

Figur 16 Forholdet mellom studiestøtten og grunnbeløpet. 1994-2023

Kilde: Lånekassens årsrapporter og Skatteetaten

Note: Manglende tall for 1999-2001.

Tabell 3 Oppstilling av bevilgningsrapporteringen for Lånekassen. 2022

		Tildeling	Regnskap
2410 - Statens lånekasse for utdanning	01 - Driftsutgifter	422 204 000	414 982 867
	45 - Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold	39 053 000	25 006 449
	70 - Utdanningsstipend	4 045 642 000	4 101 865 004
	71 - Andre stipend	684 765 000	666 003 097
	72 - Rentestøtte	1 138 850 000	1 106 027 209
	73 - Avskrivninger	860 229 000	812 686 612
	74 - Tap på utlån	312 500 000	281 043 603
90 - Økt lån på rentegjeld	34 859 761 000	34 992 905 209	
0471 - Statens erstatningsansvar og Stortingets rettfærdsvederlagsordning	71 - Erstatningsansvar mm		394 546
Sum utgiftsført		42 363 004 000	42 400 914 596
5310 - Statens lånekasse for utdanning	04 - Refusjon av ODA-godkjente utgifter	16 702 000	16 701 844
	29 - Termingebyr	2 020 000	1 660 776
	89 - Purregebyr	74 814 000	78 787 517
	90 - Redusert lån og rentegjeld	12 581 727 000	12 082 463 319
	93 - Omgjøring av studielån til stipend	7 785 388 000	7 870 620 752
5617 - Renter fra Statens lånekasse for utdanning	80 - Renter	4 202 983 000	4 290 537 030
5309 - Tilfeldige inntekter	29 - Ymse inntekter		1 630
5700 - Inntekter til Folketrygden	72 - Arbeidsgiveravgift til Folketrygden		32 270 211
Sum inntektsført		24 663 634 000	24 373 043 079
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet			18 027 871 517

Kilde: Lånekassen, årsrapport 2022

Tabell 4 Oppstilling av bevilgningsrapporteringen for Lånekassen. 2022

	Regnskap	Justerings faktor	Bregnede beløp		Beregnet endring
2410.01 - Driftsutgifter	414 982 867	1,00		414 982 867	
2410.45 - Større utstyrsinnkjøp og vedlikehold	25 006 449	1,00		25 006 449	
2410.70 - Utdanningsstipend	4 101 865 004	1,30		5 321 680 290	
2410.71 - Andre stipend	666 003 097	1,30		864 059 532	
2410.72 - Rentestøtte	1 106 027 209	1,30		1 434 938 301	
2410.73 - Avskrivninger	812 686 612	1,30		1 054 363 886	
2410.74 - Tap på utlån	281 043 603	1,30		364 620 533	
2410.90 - Økt lån på rentegjeld	34 992 905 209	1,30		45 399 118 150	
0471.71 - Erstatningsansvar mm	394 546	1		394 546	
Sum utgiftsført	42 400 914 596			54 879 164 553	12 478 249 957
5310.04 - Refusjon av ODA-godkjente utgifter	16 701 844	1,00		16 701 844	
5310.29 - Termingebyr	1 660 776	1,00		1 660 776	
5310.89 - Purregebyr	78 787 517	1,00		78 787 517	
5310.90 - Redusert lån og rentegjeld	12 082 463 319	1,35	14 606 517 598	16 367 817 325	
5310.93 - Omgjøring av studielån til stipend	7 870 620 752	1,35	9 514 811 466	10 662 137 290	
5617.80 - Renter	4 290 537 030	1,35	5 186 840 049	5 812 285 498	
5309.29 - Ymse inntekter	1 630	1,00		1 630	
5700.72 - Arbeidsgiveravgift til Folketrygden	32 270 211	1,00		32 270 211	
Sum inntektsført	24 373 043 079		29 437 591 091	32 971 662 091	5 064 548 012 til 8 598 619 012
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet	18 027 871 517		25 441 573 462	21 907 502 462	3 879 630 945 til 7 413 701 945

Kilde: Lånekassen, årsrapport 2022

4 Referanser

- Caspersen, Joakim, Elisabeth Hovdhaugen, og Hilde Karlsen. 2012. «Ulikhet i høyere utdanning. En litteraturgjennomgang for perioden 2002-2012.» *NIFU*. <https://nifu.brage.unit.no/nifu-xmlui/handle/11250/280909>.
- Fikseaunet, Theo, og Stine Hoff Andersen. 2023. «Grunnbeløpet er slutten på den evige diskusjonen om studiestøtte.» *Khrono*, 29 11. <https://www.khrono.no/grunnbeloet-er-slutten-pa-den-evige-diskusjonen-om-studiestotte/829118>.
- Finansdepartementet. 2020. «Meld. St. 14 (2020-2021) Perspektivmeldingen 2021.» *Regjeringen*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/91bdfca9231d45408e8107a703fee790/no/pdfs/stm202020210014000dddpdfs.pdf>.
- . 2015. «Prop. 122 S (2015-2016).» *Regjeringen*. <https://www.regjeringen.no/contentassets/03be56dc813846fba4aef590170eb3ea/no/pdfs/prp201520160122000dddpdfs.pdf>.
- Forskningsstiftelsen SIFO. 2024. «Referansebudsjett 2023.» *OsloMet*. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/3068418/Referansebudsjett%202023.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
- Kompetanseutvalget. 2023. «Fremtidige kompetansebehov: Utfordringer for grønn omstilling i arbeidslivet.» *Kompetanseutvalget*. <https://kompetansebehovsutvalget.no/wp-content/uploads/2023/09/KBU-temarapport-2023.pdf>.
- Kunnskapsdepartementet. 2019. «Prop. 1 S (2019-2020).» *Regjeringen*. https://www.regjeringen.no/contentassets/c9cdea46cddb4279823e1587dd7fcfe0/nn-no/pdfs/prp201920200001_kdddpdfs.pdf.
- . 2022. «Prop. 1 S (2022-2023).» *Regjeringen*. https://www.regjeringen.no/contentassets/62fe2b114a934b3d967626e87e4a8c7b/nn-no/pdfs/prp202220230001_kdddpdfs.pdf.
- . 2023. «Prop. 1 S (2023-2024).» *Regjeringen*. https://www.regjeringen.no/contentassets/e506b368e0ff4721b7a335b35acd872b/nn-no/pdfs/prp202320240001_kdddpdfs.pdf.
- . 2007. «St.meld. nr. 7 (2007-2008) Statusrapport for Kvalitetsreformen i høgre utdanning.» *Regjeringen*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Stmeld-nr-7-2007-2008-/id492556/?ch=8>.
- leksikon, Store norske, og Roger Loen. 2023. «Grunnbeløpet.» *Store norske leksikon (2005-2007)*. 22 Januar. <https://snl.no/grunnbel%C3%B8pet>.

- Lovdata. 2023. «Forskrift om utdanningstøtte.» *Webområde for Lovdata*. 15 April. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2020-04-15-798>.
- Lånekassen. 2024. «Om Lånekassen.» *Webområde for Lånekassen*. <https://lanekassen.no/nb-NO/presse-og-samfunnskontakt/om-lanekassen/>.
- . 2024. «Slik fungerer omgjøring.» <https://lanekassen.no/nb-NO/regelverk/tildeling/del3-kapittel12/slik-fungerer-omgjoring/>.
- . 2023. «Årsrapport for Lånekassen 2022.» *Lånekassen*. <https://lanekassen.no/nb-NO/presse-og-samfunnskontakt/om-lanekassen/arsrapporter/>.
- Norsk studentorganisasjon. 2023. «Studentøkonomi.» *Norsk studentorganisasjon*. <https://student.no/studentpolitikk/studentvelferd/studentokonomi>.
- Oslo kommune. u.d. «Statistikkbanken.» *Oslo kommune*. <https://statistikkbanken.oslo.kommune.no/>.
- Statistisk sentralbyrå. 2023. «09895: Leiemarkedsundersøkelsen. Gjennomsnittlig månedlig leie og årlig leie per kvm, etter prissone og antall rom (kr) 2012 - 2023.» *Statistisk sentralbyrå*. 22 Desember. <https://www.ssb.no/statbank/table/09895>.
- . 2002. «Folke- og boligtellingsen, studenters bosted og boforhold (opphørt), 2001.» *Statistisk sentralbyrå*. 21 November. <https://www.ssb.no/fobstud/>.
- . 2017. «For mye betalt arbeid går på bekostning av studietiden.» *Statistisk sentralbyrå*. 21 August. <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/for-mye-betalt-arbeid-gar-pa-bekostning-av-studietiden>.
- . 2017. «Foreldrenes utdanningsnivå har mye å si.» *Statistisk sentralbyrå*. 27 Juni. <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/foreldrenes-utdanningsniva-har-mye-a-si>.
- . 2021. «Jobbinntekter står for en økende andel av studenters inntekter.» *Statistisk sentralbyrå*. 24 September. <https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/jobbinntekter-star-for-en-okende-andel-av-studenters-inntekter>.
- . 2022. «Lang utdanning gir ikke nødvendigvis høyere inntekt gjennom livet.» *Statistisk sentralbyrå*. 1 Desember. <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/lang-utdanning-gir-ikke-nodvendigvis-hoyere-inntekt-gjennom-livet>.
- . 2013. «Nye leieboere i KPIs husleieindekser.» *Statistisk sentralbyrå*. 11 Februar. <https://www.ssb.no/priser-og-prisindekser/nye-leieboere-i-kpis-husleieindekser>.

- 2022. «Slik henger utdanning sammen med foreldrenes utdanningsnivå.» 21 September. <https://www.ssb.no/utdanning/utdanningsniva/artikler/slik-henger-utdanning-sammen-med-foreldrenes-utdanningsniva>.
 - 2020. «Studenter risikerer å miste arbeidsinntekter.» *Statistisk sentralbyrå*. 27 Mars. <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/studenter-risikerer-a-miste-arbeidsinntekter>.
 - 2022. «Studenters levekår 2021 - En levekårsundersøkelse blant studenter i høyere utdanning.» *Statistisk sentralbyrå*. 17 August. https://www.ssb.no/utdanning/hoyere-utdanning/artikler/studenters-levekar-2021.en-levekarsundersokelse-blant-studenter-i-hoyere-utdanning/_attachment/inline/f4a4b2a5-ffc5-4d85-88db-09b7055774d1:27db3ac59750f6f3f9482c9d8aba00b09500c71b/RAPP2022-34.pdf.
 - 2018. «Studielån og deltidsjobb langt vanligere i Norden enn i resten av Europa.» *Statistisk sentralbyrå*. 5 Juni. <https://www.ssb.no/utdanning/artikler-og-publikasjoner/studielan-og-deltidsjobb-langt-vanligere-i-norden-enn-i-resten-av-europa>.
- Tekna student. 2023. «Studentundersøkelsen 2023.» *Tekna*. <https://www.tekna.no/globalassets/filer/media/studentundersokelsen-2023.pdf>.

SAMFUNNSØKONOMISK ANALYSE